

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Tomáše Kocourka a soudkyň Lenky Kaniové a Sylvie Šiškeové v právní věci žalobce: **A. K.**, zast. Mgr. Pavlínou Zámečnickovou, advokátkou, se sídlem Milady Horákové 1957/13, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 1. 2024, č. j. OAM-1352/ZA-ZA11-ZA19-2023, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 19. 11. 2024, č. j. 33 Az 6/2024-40,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Přehled dosavadního řízení

[1] Žalobce je státním občanem Arménie. Dne 5. 10. 2023 podal žádost o udělení mezinárodní ochrany v České republice. V řízení uvedl, že z Arménie naposledy vycestoval dne 9. 7. 2023 letecky z Jerevanu do Rakouska. Téhož dne přicestoval z Vídně do Brna. V České republice již před tím byl několikrát na návštěvě u své sestry. Trpí psychickými problémy vyvolanými službou v armádě. Aktivně se zúčastnil jako voják „Čtyřdenní války“ v roce 2016 i „Druhé války o Náhorní Karabach“ v roce 2020. Ve dnech 13. a 14. 10. 2020 se účastnil bojů, kdy v jeho jednotce zavládla panika, jednotka utrpěla velké ztráty na životech a byla bez náležitého vybavení. Rozhodl se proto z boje utéct, následně se 2 týdny schovával. Kvůli této dezerci se obává trestního stíhání. Od dezerce nebyl s vojenskými úřady v žádném kontaktu. Osoby z vojenského komisariátu se jej však pokusily již během jeho pobytu v České republice vyhledat v místě jeho bydliště v Arménii a dotazovaly se na jeho osobu. Svůj psychický stav nekonzultoval v Arménii s lékaři, neboť

vyhledání psychologické pomoci je u mužů v této zemi stigmatizované. Dále se žalobce obává toho, že by mohl být nucen opět sloužit v armádě.

[2] Žalobce předložil ve správním řízení svoji vojenskou knížku dokládající absolvování základní vojenské služby. Dále předložil oznámení Branné a náborové služby Ministerstva obrany Arménské republiky, z něhož vyplývá, že se měl dostavit dne 27. 10. 2023 na Územní odbor oblasti Širák (dále jen „předvolání“). Podle žalobce z předvolání a skutečnosti, že se osoby z vojenského komisariátu pokoušely jej vyhledat v místě bydliště, vyplývá, že proti němu bude zahájeno trestní stíhání. Na podporu svých tvrzení dále poskytl odkazy na internetové články, podle kterých mají arménské orgány prověřovat a vést trestní stíhání vůči členům arménské armády v souvislosti s „Druhou válkou o Náhorní Karabach“.

[3] Žalovaný rozhodnutím ze dne 17. 1. 2024, č. j. OAM-1352/ZA-ZA11-ZA19-2023 (dále jen „napadené rozhodnutí“), zamítl žádost žalobce jako zjevně nedůvodnou dle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Žalovaný vycházel z toho, že Česká republika považuje Arménii za bezpečnou zemi původu ve smyslu § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu. Z předvolání plyne, že se žalobce měl dostavit k pravidelnému vojenskému cvičení, k němuž jsou v zákonem stanovených intervalech povolávány osoby zařazené v záloze (rezervisté). Z předvolání naopak neplyne, že by vůči žalobci měly být provedeny úkony trestního řízení. Trestní stíhání vysoce postaveného generálporučíka za pochybení při plnění povinností při obraně území nesvědčí o tom, že by měl být trestně stíhán žalobce jakožto řadový voják. To platí tím spíše, že od jeho dezerce již uplynuly více než tři roky, aniž by vůči němu byly provedeny jakékoli úkony trestního řízení. Žalovaný dospěl k závěru, že i v tomto případě lze Arménii považovat za bezpečnou zemi původu, neboť žalobce neprokázal, že tomu tak není.

[4] Proti napadenému rozhodnutí podal žalobce žalobu ke Krajskému soudu v Brně (dále jen „krajský soud“). Krajský soud žalobu zamítl rozsudkem ze dne 19. 11. 2024, č. j. 33 Az 6/2024-40. Shledal, že závěr žalovaného, podle něž jsou žalobcovy obavy z trestního stíhání nepodložené, je opřený o korektní interpretaci překladu předvolání. Ze samotného textu předvolání a v něm citovaných zákonných ustanovení lze jednoznačně dovodit, že jde o předvolání k vojenskému cvičení. Předvolání tedy nezakládá rozumnou pochybnost, že by se mělo jednat o projev „pátrání“ po osobě žalobce, či jinou formu jeho hledání z důvodu podezření ze spáchání vojenského trestného činu. Žalobce pobýval v zemi původu až do července 2023, skrýval se pouze krátce poté, co opustil vojenskou jednotku. Pokud by se arménské státní orgány o žalobce zajímaly z důvodu jeho dezerce, nepochybně by postupovaly mnohem rychleji a adresněji. Žalovaný též zhodnotil žalobcem odkazované internetové články, z nichž je jednoznačně patrné, že se vyšetřování týká generálporučíka a jeho velitelské odpovědnosti. Není v nich zmínka o tom, že by byla zahájena další trestní stíhání jiných vojenských osob. Žalobce své psychické problémy nedoložil žádným lékařským potvrzením. Kdyby trpěl závažnými psychickými problémy, pravděpodobně by vyhledal odbornou pomoc v České republice. Žádný z aspektů jeho azylového příběhu nepředstavuje závažný důvod, pro nějž by Arménie přestala být bezpečnou zemí původu.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

pokračování

[5] Žalobce (dále též „stěžovatel“) brojí proti rozsudku krajského soudu kasační stížností, přičemž svoji argumentaci nepodřazuje pod konkrétní důvody uvedené v § 103 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“).

[6] Stěžovatel věrohodně popsal svou účast ve dvou vojenských konfliktech a důvod své dezerce. Během svého pobytu v České republice byl informován svou matkou, že jej v místě bydliště hledaly osoby z vojenského komisariátu, které se zajímaly o aktuální pobyt stěžovatele a informovaly jeho matku, že se má dostavit k vojenskému komisariátu za účelem vyřízení vojenské záležitosti. Stěžovateli bylo v místě jeho trvalého bydliště v Arménii doručeno předvolání. Stěžovatel se obává, že v případě návratu do vlasti mu hrozí trestní stíhání a uložení vysokého trestu odnětí svobody za trestný čin dezerce a trestný čin vyhýbání se výkonu vojenské služby. Tyto obavy odůvodňuje jednak tím, že dezertoval, jednak tím, že neuposlechl výzvy uvedené v předvolání. Žalovaný i krajský soud předvolání nesprávně vyložili, neboť jej neposuzovali v celkovém kontextu s výpovědí stěžovatele.

[7] Stěžovatel dále vyjádřil obavu, že by byl nucen v případě návratu do země původu k aktivní účasti v ozbrojeném konfliktu mezi Arménií a Ázerbájdžánem. Po své poslední účasti v „Druhé válce o Náhorní Karabach“ trpí posttraumatickou stresovou poruchou, jejíž projevy by se mohly v důsledku opětovného nasazení do bojových operací prohloubit.

[8] Krajský soud se nezabýval námitkou, že žalovaný dostatečně nezohlednil bezpečnostní situaci v Arménii. Podle žalovaného je oblast hranic mezi Arménií a Ázerbájdžánem bezpečná, s výjimkou občasných přestřelek. Žalovaný rovněž uvedl, že konflikt byl fakticky ukončen tím, že Ázerbájdžán převzal kontrolu nad oblastí Náhorního Karabachu. Stěžovatel však poukazuje na to, že situace v uvedených oblastech zůstává nadále napjatá, přičemž může opětovně eskalovat v ozbrojený konflikt. Navzdory uzavřenému příměří dochází nadále k přestřelkám, které vedly ke ztrátám na životech několika vojáků. Pokud by stěžovatel byl nucen opětovně sloužit v armádě, mohl by být vystaven nebezpečí ohrožení zdraví či života, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení. Krajský soud si neopatřil aktuální podklady, které by prokazovaly, že lze Arménii považovat za bezpečnou zemi původu.

[9] Stěžovatel dále poukazuje na případ generálporučíka M. A. Obává se, že by případné trestní řízení vedené proti němu neprobíhalo v souladu se zákony. Arménská justice čelí problémům s korupcí a trpí dalšími nedostatky. Soudci jsou vystaveni tlaku ze strany nadřízených, v justičním sektoru setrvávají úředníci, kteří spolupracovali s předchozím režimem.

[10] Žalovaný navrhl kasační stížnost zamítnout. Arménie je považována za bezpečnou zemi původu a stěžovateli se nepodařilo tuto skutečnost vyvrátit. Tvrzení stěžovatele, že proti němu může být vedeno trestní stíhání a může být opět povolán k výkonu vojenské služby, je pouze jeho domněnkou, která není podložena konkrétními důkazy. Žalovaný obstaral dostatečné podklady o zemi původu stěžovatele.

III. Posouzení kasační stížnosti

[11] Kasační stížnost je přípustná a projednatelná. Vzhledem k tomu, že v předcházejícím soudním řízení rozhodoval specializovaný samosoudce, musí Nejvyšší správní soud (dále též „NSS“) dle § 104a odst. 1 s. ř. s. posoudit, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud tomu tak není, odmítne ji pro nepřijatelnost. Kritéria přijatelnosti kasační stížnosti NSS vymezil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, dle kterých je kasační stížnost přijatelná, pokud (i) se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny jeho judikaturou, (ii) se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně, (iii) je třeba učinit judikaturní odklon, a (iv) by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[12] V posuzované věci však NSS podstatný přesah vlastních zájmů stěžovatele neshledal, stěžovatel jej ostatně v kasační stížnosti ani netvrdil.

[13] Vzhledem k tomu, že Arménie je bezpečnou zemí původu ve smyslu § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu (ve spojení s § 2 bodem 3 vyhlášky č. 328/2015 Sb.), bylo na stěžovateli, aby prokázal, že v jeho případě tento stát za takovou zemi nelze považovat, což v důsledku znamená, že musí prokázat, že mu hrozí větší riziko pronásledování nebo vážné újmy než ostatním osobám v obdobném postavení (rozsudek NSS ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008-70, č. 1749/2009 Sb. NSS). Institut bezpečné země původu vychází ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany. Podle čl. 36 odst. 1 této směrnice lze zemi považovat za bezpečnou zemi původu ve vztahu k jednotlivému žadateli jedině v případě, že nepředložil žádné závažné důvody vyvracející takový závěr (viz rozsudky NSS ze dne 24. 2. 2023, č. j. 4 Azs 426/2021-37, nebo ze dne 27. 5. 2022, č. j. 5 Azs 361/2021-31). Právě tyto závažné důvody stěžovatel neprokázal.

[14] Skutečnost, že vůči stěžovateli může být vedeno trestní řízení pro dezerci nebo vyhýbání se vojenské službě, není bez dalšího v posuzované věci relevantní pro vyvrácení domněnky, že Arménie je bezpečnou zemí původu. Jedná se totiž o zákonem předvídané následky protiprávních jednání, kterých se podle vlastního vyjádření skutečně dopustil (dezerce, nedostavení se na předvolání k vojenské správě) a které nelze kvalifikovat jako pronásledování ve smyslu zákona o azylu. Z ustálené judikatury NSS totiž plyne, že branná povinnost představuje jednu ze základních povinností osob vůči státu, jehož jsou občany. Požadavek státu na splnění této povinnosti, včetně případného zapojení do ozbrojeného konfliktu v rámci mobilizace za účelem ochrany svrchovanosti státu a jeho územní celistvosti, je zcela legitimní. Sama o sobě proto nemůže představovat akt pronásledování ani hrozbu vážné újmy (viz např. rozsudky NSS ze dne 7. 8. 2012, č. j. 2 Azs 17/2012-44, a ze dne 9. 3. 2017, č. j. 7 Azs 34/2017-26). K tomuto závěru NSS dospěl opakovaně i ve vztahu k Arménii (viz rozsudky NSS ze dne 18. 10. 2022, č. j. 1 Azs 172/2022-31, a ze dne 19. 10. 2006, č. j. 3 Azs 396/2005-88).

[15] V rozsudku ze dne 10. 12. 2021, č. j. 5 Azs 19/2020-45, č. 4304/2022 Sb. NSS, shrnul NSS závěry své judikatury tak, že samotné plnění branné povinnosti nelze bez dalších souvislostí považovat za důvod pro udělení mezinárodní ochrany dle § 12

pokračování

ani § 14a zákona o azylu, pokud se ovšem jedná o plnění takové povinnosti v regulární armádě demokratického právního státu, které je v souladu s vnitrostátním i mezinárodním právem, a pokud je daným státem respektována možnost odepření výkonu takové vojenské služby z důvodu svědomí či náboženského přesvědčení, ať již zavedením náhradní (civilní) služby nebo jiným způsobem, nebo přinejmenším, pokud takové odepření výkonu vojenské služby není ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. c) směrnice 2011/95/EU trestáno nepřiměřenými nebo diskriminačními sankcemi. Branná povinnost spojená s účastí na ozbrojeném konfliktu naopak může být důvodem pro udělení azylu dle § 12 písm. b) citovaného zákona mimo jiné tehdy, pokud žadateli ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. e) uvedené směrnice hrozí trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu takové vojenské služby během konfliktu za situace, kdy by tento výkon mohl zahrnovat přímou či nepřímou účast žadatele na mezinárodních válečných zločinech, zločinech proti lidskosti, jiných vážných nepolitických zločinech nebo činech, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN, a pokud je zároveň dána souvislost mezi tímto způsobem pronásledování žadatele a azylově relevantními důvody pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) uvedeného zákona, resp. čl. 2 písm. d) a čl. 10 citované směrnice.

[16] Stěžovatel nepřednesl tvrzení (tím méně je prokázal), která by bylo možné podřadit pod některý z důvodů uvedených v citované judikatuře, při jejichž splnění lze výkon vojenské služby považovat za pronásledování. Ačkoliv stěžovatel namítal, že dezerce a vyhýbání se vojenské službě mohou být sankcionovány vysokým trestem odnětí svobody, neprokázal, že by se jednalo o trest, jehož intenzita by představovala porušení lidských práv. Žádná skutečnost nenasvědčuje tomu, že by způsob výkonu trestu odnětí svobody v Arménii mohl být spojen s porušováním lidských práv (mučením, nelidským či ponižujícím zacházením). Z ničeho neplyne, že by případné trestní stíhání za dezerci v době válečného stavu, jehož se stěžovatel obává, bylo vedeno způsobem porušujícím lidská práva, či že by mohlo být vedeno za skutek, který ve skutečnosti není trestným činem, nebo za něj hrozil nepřiměřený trest (viz rozsudky NSS ze dne 10. 10. 2003, č. j. 2 Azs 15/2003-81, č. 77/2004 Sb. NSS, a ze dne 18. 8. 2005, č. j. 2 Azs 28/2005-55).

[17] Stěžovatel dále namítal, že žalovaný dostatečně nezohlednil bezpečnostní situaci v Arménii a že si krajský soud neopatřil aktuální podklady o zemi původu stěžovatele. Námitku mířící na aktuálnost podkladů neuplatnil v řízení před krajským soudem, ač mohl, a proto je nepřipustná (§ 104 odst. 4 s. ř. s.). Stěžovatel nenamítá, že by ke změně situace v zemi původu došlo právě v průběhu řízení před krajským soudem. Ojedinelé přestřelky na arménsko-ázerbajdžánské hranici nezpochybňují naplnění znaků bezpečné země původu (stěžovatel *nota bene* bydlí u arménsko-turecké hranice).

[18] Stěžovatel obecně namítal, že arménská justice trpí nedostatky. Ačkoliv je pravda, že zpráva Ministerstva vnitra ČR ze dne 3. 10. 2023 poukazuje na určité dílčí nedostatky arménské justice, stěžovatel neprokázal, že by tyto nedostatky byly spojeny s trestním stíháním vojenských trestných činů. Především však odůvodněnost samotných obav z trestního stíhání nepodložil dostatečnými skutečnostmi.

[19] Pokud v této souvislosti stěžovatel poukazuje na případ M. A., jedná se o vysoce postaveného vojenského velitele (generálporučíka), přičemž ze zprávy nevyplývá, že by obdobné trestní řízení bylo vedeno i proti řadovým vojákům, jako je stěžovatel (viz

bod 40 rozsudku krajského soudu). I pokud by však bylo vedeno trestní stíhání i vůči řadovým vojákům, stíhání příslušníků armády za vojenské trestné činy představuje legitimní nástroj právního státu (viz výše).

[20] Stěžovatel uvedl, že trpí psychickými problémy. V případě, že bude nucen při návratu do své vlasti opět nastoupit do armády a bude nasazen do bojových operací, hrozí, že se prohloubí. Toto tvrzení samo o sobě nevede k závěru, že Arménii nelze ve vztahu ke stěžovateli považovat za bezpečnou zemi původu. Z ničeho neplyne, že by arménské vojenské orgány neměly zohlednit psychické problémy stěžovatele (či jiné zdravotní problémy jiných osob). Ze správního spisu naopak vyplývá, že Arménie dodržuje lidská práva, umožňuje výkon náhradní vojenské služby (srov. usnesení NSS ze dne 21. 6. 2018, č. j. 1 Azs 183/2018-31). Dále je nutné zdůraznit, že stěžovatel své psychické problémy nijak nedoložil. Neprobíhá ani žádný ozbrojený konflikt, s nímž spojuje případné zhoršení svého psychického stavu.

IV. Závěr a náklady řízení

[21] Ze shora uvedených důvodů dospěl NSS k závěru, že se krajský soud neodchýlil od ustálené judikatury, ani se nedopustil zásadního pochybení při výkladu hmotného nebo procesního práva. Jelikož kasační stížnost podmínky přijatelnosti nesplňuje, NSS ji podle § 104a odst. 1 s. ř. s. odmítl.

[22] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti NSS rozhodl podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. K odmítnutí pro nepřijatelnost dochází na základě zjednodušeného věcného posouzení případu (viz usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020-33, č. 4170/2021 Sb. NSS), a proto je na místě rozhodnout o náhradě nákladů řízení podle úspěchu ve věci. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšnému žalovanému žádné náklady nad rámec obvyklé úřední činnosti nevznikly, náhrada nákladů řízení se mu tudíž nepřiznává.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. února 2025

Tomáš Kocourek
předseda senátu